

LØB'ende Nyheder marts 2018

Indhold:

Siden sidst

Forord fra redaktionsgruppen v. Karen Abrahamsson

Side 3

Brænde hører med i økologisk byggeri

Oplæg fra LØBs gruppe om lokal energi og brændefyring

Side 4 - 6

Bål - Ny bog

Boganbefaling v. Karen Abrahamsson

Side 7

Dobbelt så mange stråtage

Artikel af Jørgen Kaarup, Straatagets Kontor

Side 8 - 17

Nu tænges der igen

Artikel af Jørgen Kaarup, Straatagets Kontor

Side 18 - 21

Hvorfor en insektvæg

Artikel af Dorthe Vejsnæs

Side 22 - 23

Skid (ikke) i egen have

Artikel af Jesper Petersen

Side 24 - 29

Fotoserie fra LØB's inspiratiostur 2017

Side 30 - 33

Kom til Årsmøde 2018

Side 34 - 35

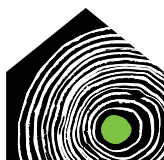
LØB'ende Nyheder

Udgivet af Landsforeningen Økologisk Byggeri (LØB) .

Artikler er forfatterens ansvar og afspejler ikke nødvendigvis LØB's holdninger.

Alle er velkomne til at indsende forslag til artikelmateriale.

LØB'ende Nyheder kan ses og downloades på LØBs hjemmeside www.lob.dk

Oplag: 1000 stk

Tryk: 130 g silk

Februar 2018

LØB'ende Nyheder
Marts 2018

Redaktion:

Lasse Nielsen

Tlf. 26 34 65 24

Mail: ronjarayrockstar@gmail.com

Karen Abrahamsson

Tlf. 57 80 45 22

Mail: fornyetenergi@fornyetenergi.dk

side 2

Layout:

Lene Kaspersen

Tlf. 20 12 85 87

Mail: lenekaspersen@hotmail.com

Frist for materiale til næste nummer af LØB'ende Nyheder: 15. juni 2018

Siden sidst

Fra redaktionsgruppen v. Karen Abrahamsson

2017 var et spændende år for LØB, hvor vi arbejdede videre på det økologiske byggeri. Årets inspirationstur gik til Sjælland., som man kan se på fotoserien side 30-33

Snart holder LØB årsmøde på Baungaard ved Vejle, hvor der er mange spændende punkter på programmet. Vi håber at se mange af jer til et godt møde. Se side 34-35.

LØBs arbejde med lokal energi og brændefyring er vanskeligt. Det er svært som en lille forening, baseret på frivilligt arbejde at være oppe mod de globale giganter, som ønsker kontrol, magt og reguleringsredskaber på energiområdet. LØBs brændegruppe har skrevet om arbejdet side 4-6.

Gode nyheder fra Stråtagets kontor, som får stråtaget på dagsordenen – et levende og komposterbart tag. Se side 8-17

Tang i byggeriet er et spændende nyt felt, hvor der gøres mange gode erfaringer. Læs mere om tangtage s. – i redaktionen glæder vi os til at høre mere om udviklingen for at kombinere tang og strå. Side 18-21.

Det er nemt at blive fortvivlet over klodens tilstand, men i LØB er vi praktiske folk, så redaktionen bringer en stor opfordring til, at I alle bruger jeres gode byggeerfaringer til at bygge for vores insekter. Få inspiration side 22-23

I det økologiske byggeri støder vi tit mod en mur af fordomme, udokumenterede påstande og besynderlige beregningsmodeller, som ikke har bund i virkelighedens verden. Nu er menneskelort og urin pludselig blevet kemisk affald i Faxe kommune. Læs den drabelige historie side 24-29

**Kom til
LØB's årsmøde
13. - 15. april 2018
i Vejle**

Læs nærmere om planerne
på side 34-35

LØB'ende Nyheder
Marts 2018

side 3

Brænde hører med i økologisk byggeri

Artikel fra LØBs gruppe om
lokal energi og brændefyring
v. Karen Abrahamsson,
Lasse Nielsen og Anne Poulsen

Brænde er solenergi

Hvert stykke brænde er et lille batteri af solens varme og lys. Det er naturens eget genbrug af solenergi og CO₂. Det er en fornyelig og CO₂-neutral ressource.

Tilmed er brænde en lokal, billig og forsyningssikker energikilde. Brænde kommer typisk fra udtynding i haver, skove og læhegn, og det er træ som ikke ville komme til gavn på anden måde end ved at varme og spare kul, olie og gas.

Set over den samlede livscyklus er det oplagt, at opvarmning med brænde har en vigtig plads i økologisk byggeri.

Men jævnligt og mindst hvert efterår dukker alarmerende historier op i medierne om dødsfald som følge af partikler i røg fra brændefyring. Der følger altid politiske forslag med, fx om afgifter på brænde, ovne eller skorstene, om røgfrie zoner i byerne eller om tvungen røgrensning i skorstene.

Medieomtalen forvrider ofte forskningsresultater og den videnskabelige dokumentation om brændefyrings påståede farlighed. Men de alarmerende budskaber er hvad politikere, vælgere og forbrugere hører.

LØB har siden 2009 arbejdet med at formidle fordelene ved at opvarme med brænde, og med at tilbagevise forkerte påstande om forureningen fra brændefyring. Det kræver hårdt arbejde at demontere alle forkerte påstande i medierne, og det ser ikke ud til at blive lettere foreløbig.

Hvor mange dør af brændefyring?

Medierne vil meget gerne have tal og især dødstal. Det tilbagevendende punkt i debatten er derfor, hvor mange mennesker der dør af partikler fra brændefyring i Danmark. For ti år siden hed det sig, at tallet var 3.000 for tidlige dødsfald på grund af brændefyring, eller mere end 10 gange så mange som der dør i trafikken. Dette tal tror ingen på længere. Nu cirkulerer et lavere tal på 550 dødsfald hvert år. Det stammer fra rapporten "Helbredseffekter og helbredsomkostninger fra emissionssektorer i Danmark" fra Nationalt Center for Energi og Miljø (DCE), Aarhus Universitet, 2016.

Men medierne er meget dårlige til at fortælle, at DCE selv tager forbehold for rapportens resultater, fordi de hviler på modelberegninger med stribevis af antagelser og forenklinger. Det giver fx sjældent mening at udpege én dræbende årsag, når et menneske dør af en hjerte-, kar- eller lungesygdom. Og modelberegningerne tager ikke hensyn til partiklers forskellige størrelser, kemi og farlighed, men regner alle partikler for ens. Imidlertid viser forskningen, at partikler fra anden afbrænding, fx fra diesel, er langt farligere for mennesker end partikler fra afbrænding af træ.

DCE ville aldrig omtale sine egne resultater som medierne gør, ved at fortie den store usikkerhed på resultaterne og uforbeholdent påstå, at brændefyring slår 550 danskere ihjel hvert år. Debatten om dødstallet vil givetvis fortsætte. LØB vil fortælle, hvorfor vi mener at det aktuelle dødstal i medierne er stærkt overvurderet og kun et resultat af en tvivlsom modelberegning. Og vi vil løfte opmærksomheden i medierne om forskellige partiklers forskellige farlighed, bakket op af forskningsresultater.

Skader sod fra brændefyring klimaet?

Sod ("black carbon") kan dannes ved fyring. Jo mere uren forbrænding, jo mere sod. Sod er mistænkt for at fremme klimaforandringer ved at formørke og opvarme arktis og indlandsisen. De største kilder til denne forurening formodes at være industri og trafik, især udenfor det stærkt miljøregulerede Europa. Men tal fra EU viser, at også brændefyring i især Centraleuropa udleder sod. Disse tal er misvisende i den danske debat, fordi vi bruger langt bedre og mindre forurenende ovne i Danmark og Norden. Så proportionerne er vigtige: Er sod fra brændefyring i Danmark reelt et problem for klimaet eller gør det ingen forskel overhovedet?

Miljøstyrelsen har i 2017 udsendt rapporten "LowCarbon Brændkammer" efter et udviklingsprojekt i samarbejde med DAPO, Skamol A/S og Teknologisk Institut. Rapporten har en god teoretisk del om sod og danske brændeovne. LØB vil bruge denne dokumentation til at undersøge og om nødvendigt tilbagevise påstande om, at dansk brændefyring har et sod-problem.

Indeklima

Varmekilder indendørs – fx madlavning, stearinlys, el-radiatorer, støvsugere og brændeovne – kan udskille ultrafine partikler i luften.

Statens Byggeforskningsinstitut påpeger, at da luften altid er fyldt med ultrafine partikler og niveauet kan svinge meget, bliver man nødt til at måle antallet af partikler i luften over længere tid, og helst over flere døgn, hvis man skal kunne identificere bestemte forureningskilder. Desuden skal der også måles udendørs samtidig for at sikre at de indendørs målinger fortolkes rigtigt.

Undertiden får brændeforbrugere tilbudt gratis målinger af deres partikler indendørs. Det sker desværre typisk med kun et enkelt kort besøg med en enkelt måler inde i huset, og resultaterne er efter LØBs vurdering ubrugelige for brændeforbrugeren. Intet tyder på, at brændeforbrugere der betjener deres ovn rigtigt, har grund til at frygte for deres indeklima. Ikke på grund af brænde i hvert fald.

LØBs politiske synspunkter om brænde

Kampen for miljøfolk må være at få de værste ting, nemlig olie og kul, ud og at finde gode måder at fyre med træ på, for at udnytte de store fordele det giver for økologi, økonomi og forsyningssikkerhed. Derfor støtter LØB ikke politiske forslag om afgift på brændefyring. Reelle problemer ved brændefyring skal tages alvorligt, og LØB ønsker derfor brugbar viden om partiklers skadevirkning, at dårlige fyringssteder og –metoder sløjfes og at der udvikles brugbare og økonomisk realistiske teknologier til røgrensning.

Bedre debat og mere viden

Debatten om brændefyring bør inddrage al den relevante forskning for at komme videre end bare påstand mod påstand. LØB kunne godt ønske sig:

- Et sted på nettet som samler, formidler og spreder den videnskabelige dokumentation om brændefyring – både om den påståede forurening og farlighed og om det grundlæggende miljø- og klimavenlige ved at bruge træ som energikilde.
- At Danmarks millioner af brændeforbrugere bliver beroliget i deres fyring, får viden om hvordan og hvorfor de kan fyre med god samvittighed – og mobiliseres til selv at sprede denne viden.

Læs mere om brændefyring

Der er meget godt forbrugerstof og praktiske råd om brændefyring på nettet, og det er let at finde. Der er langt mindre om forurening fra brændefyring, og det der er, er ofte svært tilgængeligt eller politisk farvet imod brænde. Se flinks i højre spalte til mere viden

Facebook

- Fyr med god samvittighed

Skorstensfejerlaugets side der præsenterer folderen af samme navn. Ca. 500 likes.

- Miljøbevidste brændeovnsbrugere

Facebookgruppe for "alle os med brændeovne, pilleovne og pejse som er meget miljøbevidste og fyrer fornuftigt efter alle gængse forskrifter som man anbefaler". Ca. 1.300 medlemmer.

- Stop brændeafgiften

7 organisationers kampagneside fra 2013 imod Folketingets aftale om en brændeafgift. Siden administreres af Dansk Skovforening. Ca. 50.000 likes.

Andre hjemmesider

- www.braendefyringsportalen.dk, herunder www.renrøg.dk

Miljøstyrelsens righoldige portal med blandt andet fyringsråd, lovgivning om brænderøg og skrotningsordning for brændeovne.

Siden redegør også for de seneste 10 års forskning i helbredseffekter af brænderøg, men formidlet så svært tilgængeligt, at det næppe efterlader brændeforbrugere klogere, hvis nogen skulle kæmpe sig igennem læsningen.

- www.skovforeningen.dk/site/skove_der_saelger_braende/

Skovforeningens liste over cirka 200 skove som sælger brænde til private, suppleret med råd om køb, tørring og fyring med brænde.

- www.trae.dk/tema/tema-braende/

Træbranchens fælles portal om træ med forbrugerrettet og veldokumenteret stof i temaet om brænde.

- www.dapo.dk

Brændeovnsproducenternes side som blandt andet rapporterer fra brændefyringsdebatten.

Bål – ny bog

Læst af Karen Abrahamsson

En nordmand med stor viden om ild har beriget verden med en bog om bål. Det er ikke et problem med tørt kløvet træ til brænde en dejlig sommeraften, hvor man hygger sig ved bålet hjemme i haven, men ude i naturen, hvor det måske både regner og blæser, og alt tilgængeligt træ er vådt, kræver det lidt mere indsigt. Et bål er ikke bare et bål, men hvilket formål har bålet? Hvor er du? Hvilket brænde har du til rådighed? Hvordan er vejret, naturforholdene, m.m.?

Thomas Svardal beskriver Ikke mindre end 23 forskellige båltyper gennem enkle trin. Tips om hvordan forskellige træsorter brænder – hvordan du finder optænding i naturen. 6 måder at tænde op på (med eller uden tændstikker). Hvor bålet skal placeres i forskelligt terræn. Gode råd om sikkerhed og tips til, hvordan du lærer børnene at tænde bål. Til sidst en test, hvor du kan bestige båløptændingens kundskabsstige. Bogen er fuld af inspiration. Den kan varmt anbefales – den har fundet vej til vores reol.

Fakta:

Forfatter: Thomas Svardal

Forlag: Rosinante

Udkom: 6. oktober 2017

ISBN: 978-87-638-5422-1

Format: 230 x 160 mm

Antal sider: 160

Pris: kr 248,95

LØB'ende Nyheder
Marts 2018

side 7

Dobbelt så mange stråtage !

*Tekst og foto:
Jørgen Kaarup, Straatagets Kontor*

Tækkemændens branche-kontor har netop holdt 5 års fødselsdag, og kontorets ene ansatte ser her både frem og tilbage på indsatsen

Foto: Allerede i 1960'erne påbød lokalplaner, at der skal være stråtag på sommerhuse ved den jyske vestkyst af hensyn til landskabet. Her er det ved Blåvand.

Straatagets Kontor er de danske tækkemænds markedsførings-og udviklingskontor, som nu har eksisteret i 5 år.

Målet med kontorets arbejde er at få stråtagets sat på landkortet som et konkurrencedygtigt og grønt tag, der med fordel kan anvendes i nutidens nybyggeri.

Mange betragter stråtaget som et brandfarligt, dyrt tag, som er et levn fra fortiden. I virkeligheden forholder tingene sig omvendt: Det moderne stråtag brænder ikke oftere end andre tage, er kun marginalt dyrere end tegl og er til gengæld det mest klimavenlige og fleksible tag, der findes.

De organiserede danske tækkemænd er nu samlet i Tækkelaugene, som ejer kontoret. Omkring 1/3 af alle tækkevirksomheder er organiseret i Tækkelaugene, som i kraft af medlemskab af Dansk Byggeri står for uddannelsen og for branchevejledningen, som er normgivende for veludført tækkearbejde.

Det er Tækkelaugene, der har sat målet for kontoret: At fordoble antallet af tækkede kvadratmeter inden for en periode på 10 år. Vi er nu halvvejs i perioden, og der er stadig håb for, at det vil lykkes at få flere bygherrer, både private og offentlige, til at vælge stråtaget, når der skal bygges nyt.

Foto: I Holland er stråtaget for alvor slået igennem. Solceller er her fint integreret i nyt byggeri med strå på taget.

Holland har vist vejen

Holland har vist vejen. Her er det i dén grad lykkedes at relancere stråtaget i nybyggerier af enhver art. Det er omkring 10 år siden, at kollegerne i Holland kunne fortælle, at de nu tækkede dobbelt så mange kvadratmeter årligt. Hvis ikke hollænderne havde vist vejen, ville det være let at tvivle på, om målet om at tække dobbelt så meget i Danmark er realistisk...

Foto: Et blandt tusindvis af eksempler på stråtækket nybyggeri i Holland. Den lodrette facadetækning er blandt grundene til, at hollænderne har fordoblet antallet af tækkede kvadratmetre. De første eksempler på lodret tækning er nu også udført i Danmark.

Foto: Ingen tvivl om, at lodret tækning tiltaler i hvert fald hollandske arkitekter. Foreløbig er der 5 nybyggerier i Danmark med facadetækning.

Foto: Indgangspartiet til de Efteling, en hollandsk forlystelsespark, er blevet symbolet på moderne arkitektur med stråtag. De tækkede "tårne" har kobber på spidserne. Flere og flere bruger kobber til rygning af stråtaget, fordi toppen af taget så holder lige så længe som resten, nemlig 50 år for et veludført stråtag.

Foto: Kommunecenteret i Midden-Delfland kommune, i den lille by Schipluiden, en times kørsel fra Amsterdam er et smukt eksempel på kreativ arkitektur med strå på siderne og grønt tag med sedum-planter på det flade tag foroven. Det blev dette projekt, der vandt over 34 andre, fordi kommunen lagde stor vægt på bæredygtighed og klimavenlighed i byggeriet.

Budgettet blev holdt, og med en kvadratmeterpris på 10.556 kroner pr. etagemeter (i 2012) er byggeriet endog økonomisk konkurrencedygtigt. Der er knap 6.000 etagemeter og 1.250 kvadratmeter tækket areal.

.Arbejdet på Stråtagets kontor har helt fra starten haft fokus på at dokumentere to områder:

1) Stråtagets miljøfordele

2) Brandsikringens effektivitet, - for dermed af få nedsat de restriktive afstandskrav, der gælder for stråtækkede bygninger.

Miljøfordelene ved stråtaget er i de forløbne 5 år dokumenteret på flere områder. En miljøvurdering, foretaget af Teknologisk Institut, konkluderer, at stråtaget er det mest klimavenlige af alle.

Et fire-årigt projekt om dyrkning af elefantgræs til tækning (tækkemiscanthus) i samarbejde med bl.a. SEGES (Landbrugets Videnscenter) og støttet af Miljøstyrelsen har dokumenteret, at tækkemiscanthus er fremragende til at beskytte grundvand. Årsagen er, at dette materiale til tækning kan dyrkes uden brug af sprøjtegifte og med minimal tilførsel af gødning.

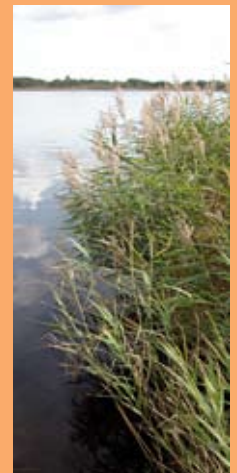

Fotos: Høst af tagrør på Randers Fjord, som er et af Danmarks største høstområder.

Stråtaget er det mest klimavenlige tag af alle, og det skyldes først og fremmest, at stråene under vækst forvandler CO₂ til ilt, dvs. bruger CO₂ og afgiver ilt.

En miljøvurdering, foretaget af Teknologisk Institut, konkluderer, at stråtaget er mere klimavenligt end tegltag, selv når tagrørene importeres fra Kina.....

Tagrør under vækst i Randers Fjord. Tagrør er et flerårigt topgræs, hvis rodnet tilbageholder miljøfremmede stoffer. Derfor kan planten også bruges i rodzoneanlæg.

Fotos Adam Mørk:

Vadehavscentret er blevet et ikon for moderne, dansk arkitektur med vægt på bæredygtighed. Det er tegnet og projekteret af Dorte Mandrup Arkitekter, som vandt byggeriet i konkurrence med 40 andre arkitektfirmaer. Byggherren, Esbjerg kommune, lagde afgørende vægt på brug af miljø- og klimavenlige materialer samt på, at det nye formidlingscenter skal falde naturligt ind i det flade landskab ved Vadehavet i Vester Vedsted, vest for Ribe.

Vadehavscentret har vundet tre priser:

- Verdens bedste tækning, tildelt af tækkemændenes internationale organisation, ITS
- Årets Byggeri 2017, tildelt af byggebranchen, repræsentanter fra branchens væsentligste aktører.
- Den danske Lyspris fik centret i januar 2018, tildelt af Dansk Center for Lys.

Foto nedenfor er fra tækkemændenes årlige DM i rørkast på "bindedagen", en faglig dag, som i 2016 gik til Vadehavscentret, der på det tidspunkt endnu var under opførelse og tækning.

Fotos: Den tækkede stovle har måtter af ålegræs, lagt på tagpap. Et 12m høj Udkigstårn for oven og "frokoststue" for neden. (Spejder-nes landslejr ved Sønderborg 2017)

Miljødeklaration

Stråtaget har fået en miljøvaredeklaration, udarbejdet af Teknologisk Institut (en såkaldt EPD, Environmental Product Declaration). Denne kan bruges til at analysere og sammenligne miljøbelastninger ved anvendelse af forskellige typer tag. Vi er i branchen ikke i tvivl om, at stråtaget vil være det miljømæssigt foretrukne, efter en sådan sammenligning.

I 2018 færdiggøres endnu et projekt, støttet af Realdania, som kommer til at dokumentere stråtagets evne til at isolere, både mod kulde og mod varme.

Alle projekter er udført i samarbejde med Straatagets Kontor og har opnået støtte fra private fonde og fra Miljøstyrelsen. Disse penge har været med til at finansiere kontorets indsats på det faglige område, idet tækkebranchen kun finansierer omkring halvdelen af kontorets hidtidige årsbudget.

Medfinansieringen fra tækkebranchen går til markedsføring og til udgivelse af bladet Tæk, som sendes til alle tækkemænd i Danmark og Sverige samt til en række arkitekt- og byggefirmaer samt til uddannelses- og andre institutioner.

Foto: Det åndbare Hus ved Ringsted. Der er foretaget målinger af fugt og afdampning i huset. De har aldrig vist mere end 13 procents fugt i stråtaget, som dermed på ingen måde er i fare ved høj fugtighed inde fra huset, selvom huset ikke har dampspærre. Inden længe flytter en familie ind i huset. Målingerne vil vise, hvad deres fordampning medfører. Alt tyder på, at huset evner at borttransportere fugten uden at skade byggematerialerne.

Byggeri i forstæder

I juli 2016 skete den største landvinding for stråtaget i mange årtier: Bygningsstyrelsen sagde ja til, at der kan bygges med 5 meter til skel, hvis stråtaget er brandsikret efter en af de to godkendte metoder. Det er en halvering af den hidtil krævede afstand. Hermed åbnes mulighed for, at der kan bruges stråtag i f.eks. nye parcel- og villa-kvarterer i de større byers forstæder, for det er jo der, de fleste nye boliger bygges.

Derfor vil indsatsen i 2018 være fokuseret på at få et eller flere boligbyggerier med et antal stråtækte ejendomme op at stå i de store byers oplande. Det kunne være alt fra rækkehuse, almene boliger, klynge- eller andelsbyggerier og "parcelhuse" eller villaer.

En helt ny analyse fra den københavnske arkitektskole viser, at der skal bygges med ler, halm og træ, hvis målet "Ingen affald i 2050", også skal gælde for byggebranchen. Dette mål blev fremlagt for regeringen af et såkaldt advisory board af eksterne rådgivere, og deres oplæg er nu analyseret af et forskerhold fra Kunstakademiets Arkitektskole. 99 procent af et stråtag består af naturmaterialer, der kan komposteres eller genanvendes, så det må være indlysende, at stråtaget finder en plads i fremtidens bæredygtige byggeri.

Fotos: Tækkemand Caspar Hall fra Valløby på Stevn har totalrenoveret og bygget til derhjemme. Det er der kommet en meget spændende og flot bungalow med fladt tag ud af. Om grundidéen med renoveringen siger Casper: Lad det meste stå, lav det lyst og lækkert, lav en tilbygning med strå. Halvvæggen er blevet det gennemgående. For mig vigtigt at vise, at stråtag ikke behøver være det altdominerende.

Læs mere:
www.straatagetskontor.dk
www.taekkelaug.dk

LØB'ende Nyheder
Marts 2018

side 15

Nu tænges der igen !

Tekst:

Jørgen Kaarup, Straatagets Kontor

Fotos:

Hanne Engelstoft Lund & Jørgen Kaarup

En stribe huse på Læsø har de seneste år fået nyt tangtag, og en helt ny type tag, der kombinerer strå- og tangtag kan blive et fremtidigt bud på et bæredygtigt tag af naturmaterialer

10 huse og gårde på Læsø enten har fået eller er ved at få nyt tangtag, takket være 29 millioner kr. i støtte fra A. P. Møller Fonden og Slots- og Kulturstyrelsen. Både renovering af hus samt tængning koster mange penge. Prisen er den væsentligste grund til, at der er så få tangtage tilbage, og at mange af husene er i temmelig dårlig stand.

Siden 2016 har der været gang i at totalrenovere de ejendomme, som er prioriteret til at få nyt tangtag. Tangtage er tunge, typisk vejer et tag 40 – 45 tons på et hus i almindelig enfamilie-størrelse. I 2016 blev der lagt 170 tons tang på tre af de gamle huse. I 2017 fik seks ejendomme nyt tangtag. I år fortsætter tængningen, men så er pengene til gengæld brugt op. En ny ansøgning er under forberedelse, og på Læsø håber man meget på, at der kommer en fase 2 i det store "Projekt Red Tangtagene".

I glemmebogen

Selve håndværket, det at lave et Læsø-tangtag, var gået i glemmebogen. Læsøs tækkemand skulle derfor begynde forfra ved at studere gamle bøger med beskrivelser, se fotos og tale med nogle af de ganske få, der kunne huske, hvordan tangtagene egentlig blev lavet.

I 2008 skulle tækkemanden for første gang prøve at lægge ålegræs på et helt tag. Det blev til et mindre tag på et nyopført hus til får, "Kjeld Posts Fårehus". Det var færdigt i oktober 2008, og tængningen gav en del erfaringer.

"Blandt meget andet lærte vi, at tang ikke bare er tang", siger Henning Johansen, der er blevet fuldbefaren tængemand med en stribe nye tangtage i perioden 2012-17. Han husker tydeligt, hvordan det første ålegræs var nærmest ubrugeligt, hvorimod næste læs var rigtig godt.

Foto: I gamle dage var tængning et kvindearbejde, fordi stort set alle mænd på Læsø var ude at sejle som sømænd og fiskere. Det var derfor kvinderne, der passede ikke bare huset, men også landbrug og håndværk, herunder altså at lægge tangtag.

Ålegræs fra Sjælland

Ålegræsset kommer fra Bogø, Møn og Tærø, alle øer ved Sjællands sydøstlige hjørne. Det er det sted i landet, hvor man i længst tid har bevaret at høste ålegræs. "Kallehave Tang Eksport" lå i området og lukkede så sent som i 1959.

Tængemanden starter forneden med at lave en tyk vold med de såkaldte "vaskere", der bindes til tagkonstruktionens nederste lægter. Volden er ca. 160 centimeter tyk på et almindeligt hus.

Oven på denne tangvold lægges resten af taget med løs tang, som trampes fast. Fyrregrene lægges først ud på lægterne, så tangen ikke falder igennem. Taget afsluttes med rygningstørv, skåret af enggræs.

Fotos: Tangtage på Læsø renoveres. Det var i mange årtier umuligt at skaffe det tørrede ålegræs, der skal bruges til tangtage og håndværket tængning var gået i glemmebogen. I dag er der tre mennesker i Danmark, der høster ålegræs i området omkring Møn og Bogø.

Foto: Læsøs tækkemand, Henning Johansen, er her i færd med at lægge løs tang ud, efter at "vaskerne" forinden er først vredet og dernæst bundet på lægterne. Den tykke "vold" af vaskere er omkring 160 centimeter tyk, og resten af taget består af løs, tørret ålegræs, som i løbet af kort tid danner en hinde og dermed ingen steder blæser. For at forhindre den løse tang i at falde ind på loftet, lægges der fyrregrene ud på lægterne, før ålegræsset kommer på. Taget afsluttes med en rygning af græstørv.

Foto: Et smukt eksempel på et mere end 200 år gammelt Læsø-hus med helt nyt tangtag.

Unikke tage

Læsøs tangtage er globalt set enestående. Ingen andre steder i verden bor der stadig mennesker under et tag lavet af ålegræs. Rent teknisk udføres tængning i disse år på samme måde som for flere hundrede år siden.

I tilknytning til Læsø-tagene har to arkitektstuderende fra den københavnske arkitektskole, Det Kongelige Danske Kunstakademi, lavet et afgangsprojekt, som bl.a. beskriver en kombination af stråtag og tangtag.

I forbindelse med afgangsprojektet lavede de to studerende et grundigt studium og fandt frem til dette specielle kombi-tag, som er en type tag, der udføres i en kystegn i Kinas østlige hjørne.

Et nærmere studie af den kinesiske byggeskik viste, at inde under et tyndt lag af løst ålegræs, lå tækkede strå til at aflede vandet. De to materialer opvejede altså hinandens svagheder. Ålegræs er brandhæmmende, hvor strå er let antændeligt. Strå afleder vand, hvor ålegræs er utæt. Alger og mos kan angribe strå, mens ålegræs skaber et mikromiljø, hvor disse ikke kan leve. Ålegræs har ingen konstruktive egenskaber, det har strå.

Fotos: Et afgangsprojekt fra arkitektskolen i København beskriver en helt ny type tag, nemlig et kombineret strå- og tangtag. Dvs. at der først tækkes med tagrør eller tækkemiscanthus (en speciel type elefantgræs) og oven på stråtaget lægges et lag ålegræs. Inspirationen til det er hentet fra Kina. Den ene af de to afgangsstuderende, Lise Hornehøj Garval, er på billedet herunder i gang med at lave mockup'en med det kombinerede strå- og ålegræstag. (fotos: Nanna Hedensted Lundorf)

Levetid 200 - 300 år

Normalt siger man, at stråtag har en levetid på op til 50 år, men med et lag af ålegræs stiger denne levetid til mellem 200 og 300 år. I afgangsprojektet blev det forsøgt at udvikle en kompakt og stram måtte af ålegræs til placering på et tyndt stråtag.

De to studerende ville forene den kinesiske teknik med Læsøs traditionelle byggeskik. Det lykkedes at få lavet et prøvetag, som tegner lovende. (Se mockup på forrige side)

Men, som de to studerende Nanna Hedensted Lundorf og Lise Hornebjerg selv skriver: "Der er stadig et godt stykke vej, før vores idé kan omsættes til virkelighed. Der er stadig en del udviklingsarbejde og tests, der skal udføres. Vi nåede, på de par måneder vores afgang tog, et stykke af vejen.

Alt i alt mener vi, i al beskedenhed, at det sammensatte tag af strå og ålegræs er et godt bud på en helt ny type "grønt" tag, som oven i købet kræver minimalt – eller ingen - vedligehold."

I samarbejde mellem Straatagets Kontor (tækkemændenes branchekontor), arkitekt Lise Hornebjerg Garval og Læsø Museum samt Læsø Kommune arbejdes der videre med at få finansieret et udviklingsprojekt for dette, yderst lovende, bæredygtige tag med en usædvanlig lang forventet levetid.

Det er første gang i 100 år, at der igen tænges på Læsø. Der er lidt mere end 30 ejendomme med helt eller delvist tangtag tilbage. Engang var der 300. Det er en global kulturarv, der nu i 12. time bliver reddet.

Et overslag fra Center for Bygningsbevaring fortæller, at det vil koste op imod 100 millioner kr. at sætte alle de resterende ejendomme i stand og lægge nyt tangtag. Med de nuværende bevillinger er man altså omkring 1/3 af vejen.

Hvorfor en insektvæg?

Artikel af Dorthe Vejsnæs

Sidste sommer blev der i Tyskland offentliggjort en undersøgelse, som viste, at den naturlige insektfauna har haft en tilbagegang på 80 % gennem de sidste 20-30 år. Godt at vi forholder os til honningbiens udfordringer i disse år, men generelt er risikoen for udryddelse og tilbagegang af de vilde insekter meget omfattende. Man kan bidrage med tiltag, der modvirker denne udvikling. Grundvilkår for alt levende er ens – behovet for mad og bolig.

Tager man helikopterblikket frem, har udviklingen i mange år budt på tilbagegang i den vilde natur. Landbrugets store marker levner tit hverken føde eller bosteder til den vilde flora og fauna. Ensartet landskab giver ikke mulighed for mangfoldighed. Tværtimod skaber det mulighed for, at skadedyr mod den pågældende afgrøde risikerer at opformeres, og dette kræver så bekæmpelse, som også kan ramme de nyttige insekter.

Det er vigtigt at bryde ensartetheden, og her kan du hjælpe ved at bygge en insektvæg, som kan give levesteder til de insekter, der kan have svært ved at finde bolig og redepladser.

Vores væg

Væggen blev påbegyndt for 5 år siden for at bidrage til flere levesteder for insekter. Væggen er placeret mod syd-sydøst, da morgensol - og sol og varme i det hele taget - er ønskværdigt. Det giver nemlig størst mulig aktivitet af blandt andet de enlige bier, som er nogle af de insekter, vi ønsker at hjælpe.

Vi havde en del douglastømmer til overs efter vores husbyggeri, som gav mulighed for en gedigen konstruktion. Ideen var at lave en væg, som var opdelt i kvadrater - 9 i alt. Det ville give os mulighed for at se, hvad der fungerer og hvad der ikke fungerer. Med inspiration fra andres forslag og hvad der var af genbrugsmaterialer, begyndte vi at fylde felterne ud. For eksempel satte vi gamle røde mursten (dem med de store huller i) i et kvadrat, hvilket var ret hurtigt gjort. Dem har vi nu skiftet, da ikke et eneste individ i 5 år har vist interesse. Det samme er sket med et andet kvadrat, hvor vi bag et trådgitter fyldte rummet op med marksten. På denne måde er vores væg tænkt som et "projekt", der skal være under løbende forvandling,

Materialer i de 9 felter varierer, men gennemgående er rummene opbygget af "cob", en blanding af ler, grus og strå, til at fastholde de andre materialer, der er valgt som yngle- og levested for diverse insekter. Som det kan ses på billedet af væggen, er der mange steder brugt træstykker, hvor der med søjleboremaskine er lavet huller med en diameter på 4-10 mm. Hvilket er optimalt for flere arter af enlige bier, som bruger hullerne til deres yngel. Og her har der i alle 5 år hver sommer været rigtig god aktivitet. I andre af felterne er der klippet stykker af bambus og tagrør, også fastholdt af cob, som på lignende måde er tiltænkt de enlige bier.

Andre steder er der sat grankogler og barkstykker fast. Dette er til insekter, som bruger "gemmesteder", specielt til overvintring. Af nyttige og almindelige insekter kan her nævnes guldøjer og mariehøns. Lige som nogle sommerfugle kan overvintrere her.

Ud over det, vi selv har lavet, er der også opsat forskellige indkøbte produkter. Et "insekthotel" - et plastikrør med paprør, som gennem årene er godt besøgt af bier og en brændt lersten med huller, som også har været benyttet af bier.

Så er der opsat en sommerfuglekasse, hvor en lille flagermus boede her i sommer. Og selv om det måske er at invitere fjenderne indenfor - er der opsat to fuglekasser. Under den nederste bjælke ligger de kasserede marksten, til dyr der behøver den fugtige jordkontakt eller varme skjulesteder om sommeren. Her har et firben allerede været på besøg.

Taget på væggen er selvfølgelig et græstørvstag med sukkulente tørketålende planter, som giver føde til insekterne. Og flot ser det ud en sommerdag, hvor både honningbier og de vilde insekter fouragerer på taget. Vegetationen på taget ændrer sig fra år til år, og det er altid spændende at følge denne udvikling.

Det er ikke hele væggen, som er beboelig for insekter, hvilket er meningen. Det næste skridt er nemlig, at det inderste felt, opdelt i 6 mindre felter, skal males hvidt. Og så skal der sættes en lille solcelle op, som skal give lys i mørket, så der om natten kan lokkes natsværmere til. På denne måde kan vi i en lun forårs/sommernat stå ved væggen og opleve det vilde nattelev.

Skid (ikke) i egen have

Artikel af Jesper Petersen

Industrilandbruget kan frit overpøse totredjedele af Danmarks areal med millioner af tons af gylle, kunstgødning og gift.

Vandværker må lukke på stribe på grund af giftige pesticidrester i drikkevandet og søer, åer og havmiljø lider skade.

Men boligejere i affolkede landsbyer må ikke forurene med deres husspildevand og pålægges i disse år tilslutning til nye, forkromede kloakledninger. Regningen pr. husejer lyder typisk på 35-50.000 kr.

Afløbsfri løsning med kompost toilet kunne spare Danmarks boligejere i det åbne land for millioner af kroner. Og - ikke mindst - miljøet for både spildevands- og CO2-forurening. Især hvis det blev lovliggjort at kompostere fæces og urin ved kilden – i haven, på marken eller i skoven.

Men desværre er sådanne miljø- og ressourcevenlige løsninger i praksis vanskeligt gennemførlige, viser denne historie fra søhøjlandet sydøst for Haslev i Sydsjælland, hvor H.C. Andersen fandt inspiration til eventyret "Den grimme Ælling".

Da min hustrus catalanske veninder en sommer besøgte os, fik de – af alt i verden – den originale idé at tilføje vores hus og have noget af det eneste, der manglede: Et komposttoilet. I løbet af et par uger opførte fire katalanske kvinder det flotteste 3½-meter høje havelokum med separation af urin og fæces, udluftningssystem, rottesikkert murstens- og betonfundament. Samt både tagvindue plus den fineste udsigt for den trængende. Bygget udelukkende af genbrugsmaterialer som kvinderne fandt på diverse skrammelpladser.

Da kommunens slamsuger et par måneder senere ankom, kunne jeg med glæde meddele chaufføren - der med et træt udtryk i ansigtet var ved at gøre sig klar til at slæbe den tunge, 40 meter lange slange ud i max. længde -, at han i fremtiden kunne regne med at springe mindst ét af de to årlige besøg over. Måske endda begge. Min begejstring smittede dog ikke af på ham: "Det hele kører med computere og satellitstyring. Jeg gør bare præcis, hvad jeg får besked på. Det dér skal du snakke med kommunen om, ikke mig",

Fæces = miljøskadeligt affald

Med den selvhjulpnes begejstring endnu nogenlunde intakt, ringede jeg til Faxe Kommune, der for år tilbage blev såkaldt - miljøvenlig - "Klimakommune". Uden dog at mit gode humør smittede af på den kvindelige embedsmand jeg fik i tale:

"Hvordan skaffer I jer så af med afføringen?", ville hun vide.

"Ja, vi blander det med træflis og lader det kompostere i 1/2-1 år, hvorefter vi hælder det ud omkring vores frugttræer og -buske i haven", oplyste jeg.

"Det må I ikke. Det er miljøfarligt affald og må ikke komposteres i haven eller andre steder."

"Men jeg og min familie har spist økologisk stort set hele vores liv, vor afføringen er blandt landets mindst miljøskadelige af slagsen!"

"Det skal bortskaffes som miljøskadeligt affald og køres til destruktion".

"Men hvad med markerne rundt om vores hus og sø, hvor godslandbruget spreder flere hundrede tons kunstgødning om året og forurener vandløb og søer, så algeopblomstring får fiskene til at ligge med bugen i vejret i tide og utide?"

"Men det er lovligt, så vidt jeg véd".

Foto: Joanna Aumedes på billedet her havde inspirationen til "Frodos shithouse" med fra en netop afsluttet rejse til Chiapas-provinsen i Mexico, hvor hun havde lært at bygge komposttoiletter.

Byggeriet af komposttoiletet i Sørup i Sydsjælland fulgte en bygge manual udgivet af den venstre-radikale bevægelse "Ejército Zapatista de Liberación Nacional".

Noget værre bureaukratisk lort

En uddybende korrespondance efterfølgende gav min sidste rest af selvtænkende begejstring dødsstødet. I en email fra embedsmanden lød det:

"Tak for oplysningerne omkring multitoiletet. Etablering af et multitoilet med opsamling af urin og fæces kræver tilladelse efter spildevandsbekendtgørelsens § 39. I forbindelse med tilladelsen skal kommunen bl.a. sikre, at tømning, bortskaffelse og øvrig anvendelse af den opsamlede urin og fæces sker på forsvarlig vis. Latrin må ifølge § 13 i bekendtgørelse om miljøregulering af visse aktiviteter ikke henkastes på møddinger eller spredes på jorden, herunder heller ikke som gødning. Bekendtgørelsens hensigt er, at latrin i videst muligt omfang bør tilføres rensningsanlæg for spildevand. Hvis man ønsker at udlede eller udsprøjte den opsamlede urin og fæces på jordoverfladen, kræver det en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens § 19, - dette gælder også selvom udspreddning sker på egen grund. Kommunens sagsbehandling skal bl.a. ske med udgangspunkt i slambekendtgørelsens bestemmelser.

Det er derfor nødvendigt, at Faxe Kommune foretager en vurdering af, om der kan gives tilladelse til såvel etablering af multitoiletet som den efterfølgende anvendelse af urin og fæces. Jeg vil derfor kigge nærmere på sagen og vende tilbage til dig, når jeg har haft mulighed for at undersøge de enkelte forhold i sagen nærmere."

Den kommunale embedsmand vendte imidlertid aldrig tilbage. Med andre ord: Den "klimavenlige" Faxe Kommune evnede hverken at stoppe overflødige og CO₂-forurenende besøg med en 10-20 tons tung slamsuger to gange om året.

Eller bakke op om en lavteknologisk, miljø- og samfundsvenlig spildevandsløsning. For ikke at tale om svigtet over for kommunens politisk korrekte holdning i disse år, om altid at lytte til borgerne. Komposttoiletet druknede i ufleksible regler og computer- (og satellit-!) styret forvaltning. Så meget for det enkelte menneskets mulighed for konkret at begrænse forureningen af miljøet, ved selv at forvalte sin egen krop og nærmiljø biologisk bæredygtigt.

Landflygtige afløbsfrie toiletter

Jeg skrev til Jytte Abildstrøm, der henviste til Flemming Abrahamsson, som svarede: "At få vendt dette emne til at være værdifuldt for naturen, er ved hjælp af bureaukratiet i Danmark nærmest en umulighed. Vi er med vort firma, Fornyet Energi, nødsaget til at søge ud af Danmark for at finde fællesskab med mennesker i resten af verden, som arbejder seriøst med afløbsfrie toiletter. Det være sig konferencer, hvor det finske universitetsmiljø har påtaget sig rollen som arrangør og samle aktive folk fra hele verden.

Vi har selv deltaget, hvor vi har fået kontakt med folk fra hele verden, bl.a. fra Nairobi i Kenya, og verdens eneste professor i komposttoiletter fra fakultetet i Sapporo (Hokkaido, Japan), som vi osse besøgte i 2007.

Jytte Abildstrøm har sendt os til Kerala i Sydindien, hvor vi havde en workshop med studerende på en højskole dér, hvor vi byggede en tvilling-komposttoilet bygning."

Der er næsten ingen grænser for, hvilke grønne tiltag der kan realiseres, så længe de medfører diverse erhvervsfremmende konstruktioner, samt flytter penge fra en konto til en anden. Jo flere banktransaktioner, jo bedre - for den ubæredygtige spekulations- og gældsætnings-politik. Men almindeligvis hverken for miljøet og fremtidige generationer, helhedsmæssigt betragtet.

Den politiske beslutning om kloakering i landdistrikterne og kravet til alle husejere dér om at blive tilsluttet de nye kloakledninger til titusindevis af kroner pr. hus - mens industrilandbruget søler landet ind i millioner af tons af gylle, kunstgødning og pesticider – er blot ét af mange eksempler på en moderne molbohistorie. Dog ikke mere idiotisk end at bestemte elitære grupper scorer kassen på det.

Kæmperegning til boligejere

Med klimaforandringer og forureningsbekæmpelse som argumenter pålægger kommuner deres borgere separatkloakering på deres ejendom, hvor regn- og spildevand adskilles, og dermed havner i to separate ledninger, hvor spildevandet så bliver ledt til rensningsanlæg og regnvandet til vandløb, søer eller til havet.

Nye kloaknet, dimensioneret til fremtidige klimaændrings skybrud og generelt øgede regnmængder, især i vinterhalvåret, kan multitoiletter ikke væsentligt afhjælpe. Afløbsfrie toiletter kan dog begrænse samfundets generelle energiforbrug og CO₂-forurening, der jo skaber klimaforandringerne. Og måske allervigtigst: stimulere mennesker til at tænke selv og finde lavteknologiske og ressourcevenlige løsninger i vor hastigt foranderlige verden.

Peter Frederiksen (V), der er medlem af byrådet i Hillerød og bor i landsbyen Uvelse, er én af i alt 3.200 husejere i Hillerød Kommune, der skal betale for separatkloakering på sin grund. Til tv2.dk udtalte han i februar 2016:

”Der har været en manglende gennemskuelse i forhold til begrundelsen for, at borgene i kommunen skal lave separatkloakeringen. Det er enormt frustrerende. Det er ligeledes mærkværdigt, at vi modtager information fra forsyningen, men intet hører fra den myndighed, der har taget beslutningen, nemlig Hillerød Kommune.”

Dårlig samvittighed-forretningen

Mange andre landsbyer får tvangsnedlagt nye, forkromede kloaknet. Feks. landsbyen Spragelse nord for Næstved. Bilister er siden efteråret mødt med store skilte rundt om landsbyen, der bl.a. informerer om, at den omfattende nedgravning af kæmpe betonrør sker "for at forbedre vandmiljøet i Tornemoserenden Holmegaard Mose". Hvilket imidlertid er en sandhed med modifikationer og som et minimum bør ses i en større sammenhæng.

Rapporten "Millioner spildt på forfejlet naturgenopretning i Sjællands største mose", der udkom for godt og vel et år siden beskriver grundigt emnet.

se <http://www.holmegaardmose.dk/images/milio.pdf>

Den 180 sider lange rapport konkluderer, at selvom skatteydere har betalt cirka 35 millioner kr. til moseområdets ejere, m.fl. for såkaldt naturgenopretning, går næsten alle mosens særligt internationalt beskyttede fuglearter - som de mange projekter hævder at gavne - voldsomt tilbage.

Hvilket dog ikke bekymrer myndigheder, konsulenter og ejere, der forgyldes med tårnhøje indtjeninger, takket været samfundets blinde tillid til, at alt der lugter det mindste grønt eller økologisk i disse år, pr. definition må være godt. Men sådan er den uregerlige virkelighed desværre ikke. Naturgenopretning er (blevet) en milliardforretning. Nødhjælp er en forretning. Velfærd er en forretning. Sundhed er en forretning. Krig er en forretning. Og så videre. Og det var måske ikke det kæmpeproblem det vitterligt er, hvis den økonomiske forvaltning var biologisk og samfundsmæssigt bæredygtigt. Men det er jo ikke tilfældet. Langt fra endda.

Caganer

Catalanerne i det nordøstlige hjørne af Spanien har en sund indstilling til det at "cagar" – skide. Ved juletid sælges der såkaldte "caganers", eller skidere, som de kaldes frit oversat, forestillende kendte personer, fra paven til Messi, på hug med bukserne nede om knæene grundigt igang med at skide en lort i det fri.

Caganerne skjuler på ingen måde dét, som englænderne i en anden ende af skalaen for menneskets naturlige/unaturlige forhold til sin afføring, omtaler som "nr. 2".

Og for at det ikke skal være løgn, indgår de oven i købet som en naturlig del af catalanernes krybbespil, som jeg – og du måske også – som barn lavede sammen med (halv)kristne voksne med vat og diverse små dukker og ting fra naturen, samt selvfølgelig først og fremmest det nyfødte Jesusbarn i stalden. Katolikkerne i Syden bygger stadig i rigt mål krybbespil i deres hjem i julemåneden.

Og dér lidt inde i buskadset, ved Jesusbarnet i stalden med Joseph og Maria og alle dyrene, sidder der til en nordeuropæers store overraskelse en caganer med bukserne nede om haserne, ifærd med at lægge en ordentlig nougatarm. Som noget helt normalt i Catalonien. Men sådan var det altså ikke, da krybbespil var mere almindelige i Danmark. Og garanteret heller ikke i England!

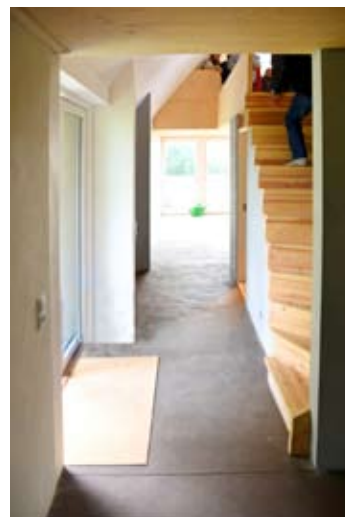
Wikipedia skriver bl.a. om caganers, at "det har været en traditionel figur i krybbespil siden det 19. århundrede. Folk troede, at caganeren ved at skabe afføring symbolsk befrugtede både den fysiske jord samt krybbespillet. Hvorved både den kirkelige scene samt menighedens jordiske liv i form af sundhed i krop og fred i sindet var sikret det følgende år. Placering af denne figur i krybbespillene bragte held og lykke og glæde. Undlod man den, bragte det modgang."

Fotoserie fra LØB's inspirationstur 2017

Kom til Årsmøde 13.-15. april i Vejle

Temaer for årsmødet:
Samarbejde og synlighed
Brændefyring
Ungdomsuddannelser
Lerbyggeri

LØB'ende Nyheder
Marts 2018

side 34

Fotos: LØB's lærlingegruppe med Marius i spidsen kom til Baunsgaard for at pudse med ler og kalkmørtel på det nyeste byggeprojekt. Win win!

Årsmøde og generalforsamling vil i år blive afholdt på Baunsgaard, Hover Kirkevej 49, 7100 Vejle.

Fredag

Fredag kl. 18: Suppe, gensynsglæde og snak om hvad der sker i firmaerne, byggeri, projekter, ideer.....

Aftenens tema:

"Sådan synliggør vi de miljøvenlige byggematerialer og håndværkere"

Inden weekenden er omme nedsætter vi en arbejdsgruppe til realisering af ideerne!!!!

Lørdag

Lørdag kl. 8 - 9: Morgenmad på Baunsgaard

Lørdag kl. 9 - 13: Workshops og kaffepauser

Workshop 1: Lokal energi med fokus på brændefyring.

LØBs brænderøgsgruppe har inviteret formanden for skorstensfejermesterlaugets miljøudvalg Henrik B. Jensen, som taler om brændefyring ud fra et fagligt synspunkt. Desuden vil LØBs brænderøgsgruppe tale om det arbejde LØB har gjort på dette område igennem årene. Der bliver alle muligheder for at du kan få besvaret alle dine spørgsmål om brug af brænde.

Workshop 2: Er de tekniske skoler gode nok? Hvorfor ikke?

Oplæg ved Bjarne Sinkjær, som er lærer på Next København.

Se evt. hans meget kritiske kronik her:

https://www.information.dk/debat/2017/12/tekniske-skole-synkende-skude?lst_cntrb

Lørdag kl. 13-14: Frokost på Baunsgaard

Lørdag kl. 14 - 15: Guidet rundtur på Baunsgaards byggeprojekter.

Vi starter med 80-ernes energirigtige byggeri over, miljøvenlige byggematerialer, bedre brug af byggeaffald med mere. Også snak om ungdom og håndværk, om at lære gennem at deltage, fællesskab osv.

Lørdag kl. 15-18: Generalforsamling.

Lørdag kl. 19: Festmiddag, hygge og musik

Lækker mad fra Franks Baunsgaard-køkken.

Søndag

Søndag kl. 9-10: Morgenmad, hvor vi smører madpakker til frokost.

Søndag kl. 10 - 12 : lær at bygge med ler. En praktisk workshop hvor alle kan være med.

Søndag kl. 12.00 - ?? : Guidet tur til Økolariet. Helt nye udstillinger om natur, miljø, byplanlægning osv. Vi spiser vores madpakker i madpakkerummet inden vi skilles og kører styrket hjem!

Lidt om Baungaard: Det startede som kollektiv i 1985 og er nu et bofællesskab med 6 lejligheder, et fælleskøkken og plads til flere boliger. Der er bygget til og om fra starten og der bygges stadig. Du kan se byggeri med papiruld, lersten, genbrugsmaterialer, halm, muslingeskaller, kalkmørtel, beplantet filteranlæg, super moderne pillefyr og meget meget mere. Du kan høre om erfaringer med fællesbyg og workshops, konflikthåndtering og andet sjovt.

Praktisk:

Gratis overnatning på madrasser i:

- A) sovesal i køligt/ koldt rum,
- B) hems i fælleskøkken, - plads til tre
- C) Niels og Brittias lejlighed i stuer og værelser.

Leje af sengeplads for 150 kr. i to nætter hos beboerne på Baungaard:
3 - 8 senge kan lejes, hvis man selv har sengelinned med.
Ydermere ligger der en Bed & Breakfast 500 meter fra Baungaard,
se www.elisesminde.dk, - book snart!

Pris: 375 kr. for hele weekenden eksklusiv drikkevarer.
Drikkevarer kan købes på stedet.

Tilmelding senest d. 5. april

Tilmelding og aftale om overnatning sker til Britta Edelberg på
brittaedelberg@gmail.com, eller ring på 26293865 efter kl. 16.

Betaling sker til konto nummer 8401 1013715 i Merkur Andelskasse

Baungaard inviterer venner når der f.eks. skal renses sten og mures

Transport:

Baungaard ligger 5 km fra Vejle banegård. Tag bus nr. 211 til Smørhullet, der er 1 km's gang fra Baungaard. Ring hvis vi skal arrangere afhentning derfra eller hvis der er for lange ventetider på bussen i Vejle, så nogen kan samle jer op. I får deltagerlisten tilsendt ca. d. 6. april så I selv kan arrangere samkørsel. Program vil blive lagt på vor hjemmeside www.lob.dk

Vi glæder os til at se jer!

**LØB'ende Nyheder
Februar 2018**

side 35

LØB'ende Nyheder

Marts 2018

Nyhedsblad for Landsforeningen Økologisk Byggeri (LØB)

Foreningen er stiftet i 1997 med det formål at fremme miljøvenligt byggeri. Foreningen er åben for alle. Meld dig ind via LØBs hjemmeside www.lob.dk
Kontingent for 2018: Private 200 kr. årligt - Firmaer 1000 kr. årligt

LØBs medlemsskare spænder vidt:

Mellemstore virksomheder, som producerer byggematerialer, udvikler og udfører byggeri

Håndværksmestre; Producenter af produkter, der knytter sig til byggeriet

Arkitekter, ingeniører og andre rådgivere

Økosamfund, som benytter den indsamlede viden

Enkelpersoner, som søger inspiration og netværk eller støtter udviklingen af økologisk byggeri

www.lob.dk

